І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. в Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 181. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 19-го ВЕРЕСНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 19, 1959 No. 181. VOL. LXVI.

НЮ ЙОРК ЗУСТРІЧАВ НАКИНЕНІ ВІДВІДИНИ ХРУЩОВА ХОЛОДНОЮ МОВЧАНКОЮ ТА МИРНИМИ ДЕМОНСТРАЦІЯМИ З ВИДАТНОЮ УЧАСТЮ УКРАЇНЦІВ

Ню Йорк. — З цікавістю, але здержливо та холодною мовчанкою і мирними демонстраціями зустріло населення цієї світової метрополії накинені йому обставинами відвідини совєтського диктатора Нікіти Хрущова минулого четверга, 17-го вересня. Між тими, що його зустрічали, була поважна частина поліції та всіх можливих тільки органів безпеки, що зробили найбільше в історії цього величезного міста зусилля для охорони такого „гостя", хоч усі, навіть найзапекліші вороги совєтської системи і її найвищого репрезентанта, вже раніше одноднушно заявили, що хоч вони з цими відвідинами не погоджуються, тим не менше респектуватимуть факт, що Хрущов є гостем Президента країни і всі свої виступи обмежуватимуть до мирних і якнайбільш законних і достойних демонстрацій. Тисячі членів міської поліції обставили багато разів перевірювану трасу поїздки диктатора і його почету, поліція його супроводжала, а в телевізійних показах видно було багато поліції також на дахах домів і на бальконах, що пильно стежила, щоб не трапилось якого самочинного виступу. Уже приїзд Хрущова поїздом з Вашингтону на Пенсилвенійську стацію зустрів виписаний над нею на небі штучним димом знак хреста, що, до речі, було також під час приїзду Хрущова до Вашингтону, тільки вітер там той мовчазний, але далеко видний знак протесту швидко розвіяв. Максимальних заходів безпеки вжито й відносно поїзду, в якому їхав Хрущов і його почет з Вашингтону до Ню Йорку. На пів години перед цим поїздом переїхав цілу трасу інший поїзд, щоб перевірити певність рейок. Поїзд, що ним їхав Хрущов, мав 15 вагонів і ніде не зупинявся. На Пенсилвенійській стації Хрущова зустріли представники міста — комішенер торговлі і публічних зв'язків та особистий репрезентант мейора Вагнера. Зі стації валка закритих автомобілів, під сильною ескортою поліційної охорони та більшою, ніж звичайно, швидкістю переїхала опорожненими від звичайного руху вулицями до готелю Комодор, де почалися офіціяльні прийняття. Всюди були мирно-здержливі демонстрації, в яких, як це підкреслює американська преса, та як це видно по показаних і надрукованих в пресі написах на транспарентах, взяли видатну участь, зокрема, громадяни українського, мадярського і литовського походжень.

Подратований запитами, Хрущов погрожував, що покине прийняття влаштоване для нього

Перше прийняття для Хрущова відбулося в Коммодор Готелю, де він був гостем посадника Ню Йорку Ричарда Вагнера. Відкрив це прийняття короткою промовою Генрі Кебот Ладж, амбасадор ЗДА до Об'єднаних Націй й особистий репрезентант през. Айзенгавера для супроводу Хрущова по З'єдинених Державах Америки. Ладж підкреслив у своїй промові основні принципи американського життя, зокрема факт, що населення Ню Йорку складається з різних рас, національностей і релігій і живе в дружбі і в мирі поруч себе. Ладж звернув теж Хрущову увагу, що однією з головних прикмет американців є реагувати гостро на всі недоліки і недосконалості, які трапляються ще в громадському чи державному житті ЗДА. На цьому ж прийнятті промовляв теж Хрущов, який на протязі цілої години повторював свої аргументи про конечність мирного співіснування і пропонував поширення культурної виміни та взаємної торгівлі. Перед приїздом Хрущова до Готелю Коммодор і під час прийняття готель був пікетований демонстрантами, здебільша мадярами, які зустрічали Хрущова криком і транспарентами з написами „Вітайте, ваша екселенціє Нікіто — душогубе" і „Нікіта! Забирайня на Місяць". Чергове прийняття для Хрущова відбулося в домі колишнього губернатора Гарримана, хідник навколо якого замалювали були демонстранти червоною фарбою і де зустрічав Хрущова б. губернатор Аверел Гарриман.

Третє прийняття для Хрущова було влаштоване нюйоркським Економічним Клюбом в Готелі Валдорф Асторія. Хрущов був пікетований під час свого приїзду і перебування в цьому готелі двома тисячами демонстрантів, здебільша українців, як підкреслює американська преса, які стояли навколо Готелю із транспарентами: „Росіяни, забирайтеся з України". „Боже, благослови Америку і визволи Україну" та іншими. Прийняття у Валдорф Асторія було дуже бурхливе. Промову Хрущова перебивали присутні різними запитами й окликами і в деяких моментах Хрущов погрожував, що він покине залю. „Я є старий воробець і ви не збентежите мене своїми криками", „Ви повинні виявити настільки гостинности, щоб не перебивати мені", „якщо ви не хочете слухати, то я можу забратися" — така була реакція Хрущова на деякі запити і голоси із залі. Одним із питань, що на нього Хрущов спочатку не хотів відповідати, був запит, чому совєтському населенню не дозволено слухати американських радіопересилань і чому Совєти не дозволяють на вільне поширювання американських часописів і журналів у Совєтському Союзі та чому вони цензурують пресові повідомлення західніх кореспондентів. Хрущов намагався вимимути цей запит відкликом на те, що він є гостем президента Айзенгавера і що обидві сторони погодилися не заторкувати справ, які стосуються третіх держав і не встрявати взаємно у свої внутрішні справи. Притиснутий дальшими окликами Хрущов відповів, що не тільки Совєти заглушують радіопередачі, але й американці, як це було наприклад із забороною радіових виступів для негритянського співака Пола Робесона (відомого комуніста) і що Совєти дозволять слухати „Голос Америки", якщо цей голос буде дружній. В дальшому Хрущов заявив, що він не хоче навертати нікого на комунізм, але переконаний в тому, що капіталізм уже себе віджив і комунізм наступає йому на п'яти.

Англомовний Український Тижневик, що звичайно появляється разом із суботнішним виданням щоденника, цим разом появиться разом з черговим числом „Свободи", з датою 22-го вересня.

The Ukrainian Weekly, English language supplement which usually appears in the Saturday issue of the Svoboda will appear with the next issue, Tuesday, September 22nd.

Вгорі: хрест — мовчазний символ протесту — був виписаний на небі літаком під час приїзду Хрущова до Ню Йорку на Пенсильвенійську стацію. Внизу: Хрущова везуть 34-тою вулицею в оточенні озброєних мотоциклістів.

Українці становили переважаючу більшість під час демонстрацій проти Хрущова в Ню Йорку

Ню Йорк. — В усіх демонстраціях проти Хрущова, що відбулись в день його приїзду до Ню Йорку в четвер 17-го вересня, громадяни українського походження становили замітну більшість. Організацією української участи в цих демонстраціях, як і в тих, що ще мають відбутись, трудився головно місцевий Об'єднаний Комітет Американсько-Українських Організацій з п. Іваном Винником на чолі, як і поодинокі складові організації, зокрема Визвольного Фронту. Під час демонстрацій було багато транспарентів з написами в роді: „Боже благослови Америку, визволи Україну", „Хрущов і росіяни, забирайтесь з України!" і подібне. Також був автомобіль з голосником, через який постійно передавано українські визвольні гасла, а демонстранти співали „Ще не вмерла Україна" та інші патріотичні українські пісні. Численні кореспонденти ходили поміж демонстрантами та, очевидно, одержували відповідні вияснення. Поліція, що пильнувала ладу і порядку під час демонстрацій, відносилась до демонстрантів з великими симпатіями та прихильністю, оцінюючи високо зберіганий ними лад і порядок.

Активну підтримку поярмленим Совєтами народам поручає протестаційне зібрання в Карнеґі Голл

*Ню Йорк. — В минулий четвер 17-го ц. м. у великій залі Карнеґі Голл відбулось демонстраційне зібрання проти перебування Хрущова в Америці, зорганізоване тижневиком „Нешенел Рев'ю" та антикомуністичною організацією „Крусейд фор Амеріка". „Нешенел Рев'ю" продало в минулому тижні 40,000 брошур п. н.: „Хрущов тут не бажаний". Головний промовець, д-р Клеренс Мендіон, колишній декан університету Нотр Дам, ствердив, що комунізм так довго існуватиме, поки не визволяться поярмлені тепер народи, яким Америка повинна дати активну допомогу. Редактор „Рідерс Дайджесту" Юджин Лайонс твердив, що Хрущов приїхав до Америки не на те, щоб пізнати її силу, а щоб виміркувати, в яких пунктах вона слаба. Найбільшою надією, яку Хрущов пов'язує з своїми відвідинами до ЗДА, є надія, що Америка визнає большевицьке поярмлення цілого ряду чужих країн. Редактор „Нешенел Рев'ю" Вільям Баклі докоряв президентові Айзенгаверові, що той запросив до Білого Дому Хрущова, а остентаційно поминав покійного сенатора Джозефа МекКарті при запрошуванні членів Конґресу до Білого Дому. Він таврував також посадника Ню Йорку Ваґнера, що той відмовився офіційно вітати короля Савді Арабії Савда за переслідування жидів, а влаштував парадне прийняття Хрущову, який „вбиває людей без уваги на походження, расу і віру". Він назвав „галюцинацією" думку, наче б Америка могла співпрацювати з Совєтським Союзом для добра майбутнього світу.

Президент обережно спростовує заяви Хрущова; нікого не підтримує в страйку сталеварів

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер на пресовій конференції 17-го вересня заявив, що він буде в своїй конференції з совєтським прем'єром Хрущовим обговорювати справи й інших держав, таких як Західня Німеччина і Ляос, але не буде цих справ вирішувати, бо це мають право робити самі ті держави або Об'єднані Нації. Президент вияснював цю справу журналістові, який покликувався на заяву Хрущова, що, мовляв, він із Президентом буде говорити тільки про справи СССР і ЗДА. Президент сказав, що це, мабуть, вина недокладного перекладу заяви прем'єра Хрущова. Президент сказав, що не є вірна заява Хрущова про те, що комунізм є поступоний з порівнянні з капіталізмом, бо „комунізм — це крок назад", але Айзенгавер сказав, що він не буде атакувати комунізму, коли поїде до СССР. Айзенгавер сказав, що немає небезпеки, щоб американці дали себе заколисати „привабливістю Хрущова" і його заявами про мир і приязнь. „На мою думку, казав Президент, американський нарід є досить сильний, щоб міг бачити і чути цю людину, і робити свої власні рішення". Президент спростував ще іншу заяву Хрущова. Айзенгавер заявив, що ЗДА зовсім не думають зменшувати або ліквідувати культурну виміну із СССР, як казав Хрущов, і заявив, що не має ще докладного пляну своєї подорожі до СССР. — Президент заявив, що він не підтримує жадної партії в страйку сталеварів, і не хоче вмішуватися до цього спору, як довго страйк не загрожує безпеці і здоров'ю мешканців цієї країни. Президент звернувся був недавно з пропозицією до сталеварів і працедавців, щоб встановити окрему комісію для вияснення проблем цього страйку, але сталева промисловість відкинула цю пропозицію.

Міні заявляє, що ціль Хрущова — поневолити світ обманом, зрадою і безжалісною жорстокістю

Сан Франсіско. — Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій Джордж Міні промовляв на конвенції цієї організації і заявив, що єдиною ціллю совєтського диктатора Нікіти Хрущова є поневолити світ при допомозі політики обману, зради і безжалісної жорстокости. Головним пунктом промови Міні був побут Хрущова в ЗДА. Міні вичисляв довгий список тих країн, які поневолив Хрущов і його партія, і остерігав ЗДА, щоб не вірили в миролюбні заяви про коекзистенцію, які складає совєтський прем'єр. Міні остерігав також тих робітничих провідників, які хочуть особисто бачитись з Хрущовим, якого запрошують до себе на прийняття. Він мав на думці Волтера П. Рутера, містоголову АФП-КІО та інших провідників робітничого світу. Рутер заявив, що на цьому прийнятті для Хрущова має відбутися вільна виміна думок між представниками американського робітництва і совєтським прем'єром, — подібно як це було з совєтським заступником прем'єра Мікояном.

В НЮ ЙОРКУ НА ТЕЛЕВІЗІЙНІЙ СТРУЇ Ч. 11 БУДЕ ПЕРЕДАНА В НАЙБЛИЖЧУ НЕДІЛЮ СПЕЦІЯЛЬНА УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА

Ню Йорк. — Телевізійна стація WPIX-TV потвердила минулого четверга, що в найближчу неділю, 20-го вересня, від години 12:00 до 12:30 вполудне вона передаватиме на струї ч. 11 спеціяльну українську програму. Впродовж цієї півгодини буде переданий з цієї стації фільмовий монтаж „З ВІРОЮ МИ СПОДІВАЄМОСЬ", що був приготований окремим Українським Телевізійним Комітетом, з п. Мироном Леськовим на чолі, для передачі на початку цього року у зв'язку з роковинами української державної незалежности і соборности 22-го січня 41 і 40 років тому. Фільмовий монтаж, що включає фраґменти з історії України, як і виступи різних мистецьких груп, був приготований технічно молодим фільмовим спеціялістом-ентузіястом п. Іваном Гвастою, що є чеського походження і свого часу, як американський вояк, був в Австрії схоплений большевиками та деякий час просидів у большевицькій в'язниці. Ввесь фільм, образи і коментарі до них, мають патріотичний український характер, а його показ буде нав'язаний коментатором до теперішних відвідин в Америці ката України. Показ цієї окремої телевізійної програми в полудневих годинах дасть ще потрібний час для публіки переїхати на острів Рендолфа для участи у великому Мазепинському здвизі і опісля в маніфестаційному антихрущовському поході вулицями Ню Йорку і демонстрації в Карнеґі Голл.

Мазепинський Здвиг в неділю заповідається також як велика спортова імпреза

Ню Йорк. — Як повідомляють, до Мазепинського Здвигу, а точніше його спортової частини, яка відбуватиметься на стадіоні Трайборо на острові Рандаллс, в суботу та неділю, 19-го та 20-го вересня, зголосилося вже велике число учасників до всіх конкуренцій. До легкоатлетичних змагань стане понад 100 учасників, з клюбів „Чорноморської Січі" з Нюарку та „Беркута" з Перт Амбою, пластових станиць Монтреалу, Дітройту, Нюарку, Елизабету та Ню Йорку, який буде представлений членами Куренів: „Лісові Чорти", „Чота Крилатих", „Червона Калина", ім. Святослава Завойовника, Лесі Українки, С. Галечко, О. Пчілки та СУМА. Біги, стрибки та мети відбудуться в трьох окремих групах: жінок, чоловіків та юнаків. — У футбольних змаганнях, в конкуренціях чоловіків та юнаків, візьмуть участь команди таких клюбів: „Тризуб" — Филаделфія, УСК — Ню Йорк, „Чорноморська Січ" — Нюарк, „Дніпро" — Балтимор, СУМА — Скрентон, Пластовий Курінь „Чота Крилатих — Ню Йорк. — Відбиванкові змагання, що відбуватимуться теж в трьох групових конкуренціях чоловіків, жінок, та юнаків, заповідаються дуже цікаво, бо вже тепер зголосилося до участи 13 клюбів із невідомим числом команд, яке перейде число клюбів, бо деякі клюби зголошують до змагань дві і більше команд. Зголосилися: УСК — Ню Йорк, Беркут — Перт Амбой, Тризуб — Филаделфія, Чорноморська Січ — Нюарк, Довбуш — Ню Гейвен, Пласт — Нюарк, Пласт — Дітройт, та наступні Курені з Ню Йорку: „Чота Крилатих", „Червона Калина", „Лісові Чорти", ім. Святослава Завойовника, Лесі Українки, і Олени Пчілки. — Збірка всіх змагунів визначена на суботу, 19-го вересня, на год. 9-ту рано на стадіоні Трайборо. Імпреза почнеться святочним відкриттям із вивішенням прапорів та приреченням учасників, які мають обов'язок явитися точно на визначену годину.

ЗДА І АНГЛІЯ ПЕРЕСТЕРІГАЮТЬ ПРОТИ ПЕРЕГОНІВ У ЗБРОЄННІ

ПЕРШІ ПРОМОВЦІ В ГЕНЕРАЛЬНІЙ ДЕБАТІ НА АСАМБЛЕЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ТАВРУВАЛИ СССР І КОМУНІСТИЧНИЙ КИТАЙ ЗА ПОЛІТИКУ ПОГРОЗ ТА АҐРЕСИВНИХ ВИСТУПІВ

Об'єднані Нації. — У першому дні, нововідкритої 14-ої сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй промовляли державний секретар Крістіян Гертер і англійський міністер закордонних справ Селвин Ллойд. Їхні виступи відсунули в тінь промови репрезентантів Арґентини, Бразилії, Ірану, Камбоджі і Японії, *які доповнили цей перший день ділових нарад* Асамблеї.

Державний секретар Гертер розпочав свою промову від пригадки, що 40 років тому він належав до штабу співробітників президента Вудро Вилсона, який перший підніс ідею створення міжнародної організації держав, присвяченої завданню зберігати мир. Ліґа Націй заломилась з вибухом другої світової війни, а її місце зайняли Об'єднані Нації. На жаль — ствердив Гертер — ОН також не змогли до цього часу успішно протиставитись методі змінювати територіяльний і політичний поділ світу збройною силою. „Спроби змінити міжнародну ситуацію силою — можуть знищити нас усіх. Тотальна ядрова війна стає — буквально — самогубним підприємством. З другого боку мирний проґрес може відкрити людству нові горизонти". Державний секретар висловлюється в користь міжнародної поліції на послугах Об'єднаних Націй задля зберігання миру у світі. Мировим змаганням ОН він протиставив „постійні погрози насильства". Він хвалив генерального секретаря Гаммершилда за його мирові успіхи на Середньому Сході, як теж вказав позитивні факти, що сталися від останньої сесії Генеральної Асамблеї: замирення в справі Кипру, покращання ситуації в Суезі, здобуття дальшими чотирма африканськими країнами самостійности. Гертер підкреслив сприяння Америкою змаганням кожного народу до власної державности, якщо тільки той нарід дозрів до того стану. Дальшими позитивними явищами є скріплення НАТО та Організації американських держав. Зате, по другому боці, Гертер вказав на аґресивні дії комуністичного Китаю, який доказав ними знову свою нездібність бути членом Об'єднаних Націй. Гертер деклярував рішення Америки підтримати уряд Ляосу в його стараннях зберегти суверенність того краю та відкинув проєкт СССР на нову конференцію в справі Ляосу. Він натаврував „тиранське правління в Мадярщині, встановлене збройною силою з-зовні". Далі Гертер багато місця присвятив справі Берліну, Женевській конференції міністрів та конференції в справі припинення атомових дослідів. Центральним мотивом промови Гертера був заклик до започаткування міжнародного роззброєння, спершу в ділянці атомово-водневої зброї, потім також звичайної, до такого рівня, щоб була виключена можливість несподіваної атаки. У зв'язку з існуючим міжнародним напруженням Гертер заапелював до СССР, щоб той підніс залізну заслону, перестав заглушувати радіопередачі та сприяв виміні правдивих інформацій і взаємних ідей. Гертер признав, що ці бар'єри помалу починають „хитатися".

Однаково Гертер, як і міністер Селвин Ллойд не згадали ні словом про перебування в Америці Хрущова. Ллойд також таврував комуно-китайську аґресивну політику та неґативну поставу комуно-мадярського уряду до співпраці з Об'єднаними Націями. Вони обидва згадували Ляос і Тибет, поручаючи, щоб в цих справах висловились Об'єднані Нації. Однак Ллойд, у відміну від Гертера, висловився у користь конференцій „на вершинах", не одної, а цілої серії таких нарад голів урядів, сподіваючися від них поправи міжнародної ситуації. З великим вдоволенням Ллойд згадав про признання французьким президентом де Голем Альжирові права самовизначення, але найбільше — як і Гертер — говорив про конечність повести поважні й ділові наради над проблемою міжнародного роззброєння. Ці завваги міністрів закордонних справ ЗДА і Англії — за першими коментарями — мали на цілі облегшити Хрущову виступлення на терені Об'єднаних Націй з якимись новими пропозиціями в справі міжнародного роззброєння, що їх він заповів був на пресовій конференції у Вашинґтоні.

Індія бойкотує комуно-китайські святкування

Ню Делі. — Індійський уряд рішив не взяти офіційної участи в гучному святкуванні в Пейпінґу 10-річчя приходу китайських комуністів до влади. Це святкування відбудеться в дні 1-го жовтня і тоді з'їдуться до столиці червоного Китаю делеґати з усіх комуністичних та співіснувальних країн, з Хрущовим у проводі. Індійський уряд відмовив візу великій делеґації індійських діячів, які в неофіційному характері могли б використати нагоду для перевірення, чи китайські комуністи готові відмовитись від своїх величезних територіяльних претенсій до Індії та погодитись на переговори для незначної коректури індійсько-тибетського кордону. Комуністичний Китай видав мапу, за якою 40,000 кв. миль індійської території — це власність Китаю.

У СВІТІ

● **Даляй Лама,** духовий і політичний провідник вільного Тибету, тепер, політичний емігрант в Індії, повернувся з двотижневих візиди у столиці Індії, Ню Делі, до малого високогірського містечка, де індійський уряд призначив йому місце постійного мешкання. Прем'єр Неру відраджував йому вносити до Об'єднаних Націй скаргу проти комуністичного Китаю в справі винищування тибетців, бо — мовляв — це тільки пошкодить справі. Даляй Лама скаргу таки передав і дістав запевнення від Філіппін та Америки, що вони ту його скаргу підтримають.

● **Соціялістичним лідерам в Англії,** Гю Гейтскеллові і Енюринові Бевенові, під час авдієнції в Москві Хрущов заявив, що він хоче, щоб ЗДА відкликали свої війська не тільки з Західньої Німеччини та Берліну, але й з цілого европейського континенту. Він заявився також за постійний і тривалий поділ Німеччини. Ці заяви Хрущова захитали в англійських соціялістів їх переконання, що з Москвою можна „договоритись".

● **Туніський президент** Габіб Бурґіба заявив, що він запропонував був Франції назавжди відступити морську базу в туніському порті Бізерта взаміну за визнання Францією незалежности Альжиру. Тому, що французький уряд на це не погодився, Тунісія — заявив Габіб Бурґіба — домагатиметься, щоб французи евакували Бізерту.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

САМОВИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ АЛЬЖИРУ

Минулої середи французький президент Шарль де Голь, уперше за 130 років перебування французького війська в Альжирі, признав цій країні право на самовизначення, включно з правом на самостійність. В його промові на цю тему багато моментів залишилось неясними: як саме, практично, альжирці мали б здійснити признане їм оце право; хто був би ґарантом повної свободи голосування; як мав би виглядати 4-річний період підготови Альжиру до того акту; що сталося б на випадок відкинення плебісцитом, переведеним у корінній Франції, плебісциту альжирців; як де Голь уявляє собі амнестію для всіх мусульманських партизанів і допущення їх до громадсько-політичного життя поруч із перейнятими крайніми націоналістичними настроями французами в Альжирі — і багато подібних неясностей та сумнівів.

Тому, можливо, що плян, пред'явлений де Голем, практично не зможе бути здійснений і нещасна війна в Альжирі триватиме далі. Така сумна можливість не виключена, бо де Голь відкидає принципову вимогу мусульманських партизанів, щоб французький уряд повів безпосередні переговори з їхнім закордонно-революційним урядом. Альжирські французи і французький старшинський корпус — ці дві групи, що фактично привели де Голя до влади в травні минулого року — ставляться до мусульманських повстанців-партизанів з найбільшою ненавистю і збунтувались проти уряду Пфлімлена саме тому, що запідозріли його в бажанні переговорювати з лідерами повстанців. Тому можна зрозуміти де Голя, чому він пішов у цій точці назустріч таборові, якому завдячує свою теперішню позицію. Заслуга де Голя в тому, що він переборов екстремні й непримирливі настрої своїх земляків, які ще недавно не бачили іншої розв'язки проблеми Альжиру, як лише в повній „інтеграції", себто асиміляції його, веденій поліційно-військовими засобами. Де Голь відмовляє лідерам революційного мусульманського підпілля права виступати в ролі репрезентантів альжирського народу, і хоче говорити тільки з леґітимними представниками, обраними в загальних виборах.

За першими вістками з Тунісії, осідку закордонно-революційного уряду альжирців, звернення де Голя викликало погане враження серед альжирських націоналістів, які хотіли почути заяву про готовість вести з ними переговори. Але ж ті самі вістки стверджують, що найпалкіші альжирські патріоти не можуть заперечити, що Франція з її теперішнім президентом зробила величезний поступ не тільки на бойовищах Альжиру, але й у переведенні конструктивних реформ у тій відсталій країні, в парцеляції землі поміж мусульманських безземельних селян, сприянні дрібним торгівцям і промисловцям, у будуванні шкіл і ширенні освіти, в щораз більшій участі автохтонів в адміністрації, врешті в признанні альжирцям рівного з французькими колоністами виборчого права. На шляху того поступу виступ де Голя минулої середи з признанням Альжирові права самовизначення — це дальший великий успіх.

Але це успіх покищо суто теоретичний, дармащо де Голь напевно керувався мотивами дуже практичними. Війна в Альжирі, яка триває вже 5 років, коштує Франції кругло по одному більйонові долярів річно. Лише за перші вісім місяців цього року згинуло від терористичних актів півтори тисячі мусульман і 150 европейців, не враховуючи вбитих вояків — партизанських і французьких. Наступила глибока духова криза. Тому для Франції закінчення війни в Альжирі є питанням бути-не-бути. Хоч французи дуже чулі в тому пункті, що Альжир — це „внутрішня справа Франції", проте, насправді ця справа віддавна є міжнародною проблемою. На денному порядку Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй стоїть знову справа Альжиру, зголошена африкансько-азійським бльоком і підтримувана — очевидно! — Совєтами та їх сателітами. На минулій сесії Асамблеї ЗДА проголосили свою „невтральність", щоб не антагонізувати ні союзницької Франції, ні арабського світу. Ця „невтральність" допомогла противникам Франції перевести в ОН неприхильну для неї резолюцію, Франції надзвичайно залежить на тому, щоб не повторилась ця ситуація. Можна здогадуватись, що це було головною темою розмови де Голя з Айзенгавером у Парижі і що де Голь пляново, з увагою на сесію Об'єднаних Націй, проголосив тепер свою програму ліберальної розв'язки проблеми Альжиру.

Якщо проголошений де Голем плян не розв'яже ще проблеми Альжиру, то — мабуть — він таки приспішить процес визволення Альжиру і допоможе альжирцям осягнути належну їм повну волю. У цьому їх змаганні співчувають їм всі уярмлені і вільні народи в світі.

СТАНОВИЩЕ АМЕРИКАНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА ДО ПРИЇЗДУ ХРУЩОВА

Уже не раз прибували до ЗДА високі бюрократи большевицького режиму, і кожний з них втішався більшою чи меншою гостинністю в колах, які запрошували їх, але ні один із них не відчув ніякої прихильности від американського народу. Що більше, вся гостинність, якою обдаровувано совєтських гостей, ішла від високих грошових потентатів, від капіталістів. Совєтські бюрократи, які постійно заявляють, що вони вийшли з пролетаріяту і репрезентують пролетаріят, не знайшли спільної мови із зорганізованим американським робітництвом, яке відкрито вороже ставиться до совєтської влади, справедливо вважаючи її поневолювачем робітництва.

Не інакше становище зайняло зорганізоване американське робітництво до візити Хрущова. З цієї нагоди Екзекутивний Комітет найбільшої американської робітничої організації, яка об'єднує близько двадцяти мільйонів людей і вважається офіційним представником інтересів робітництва, Американська Федерація Праці-Конґрес Індустріяльних Організацій, прийняв на засіданні 20 серпня ц. р. таку резолюцію:

„Президент Айзенгавер запросив Нікіту Хрущова, голову уряду Совєтського Союзу на відвідини до ЗДА. З різних сторін приходять до нас запити про те, яке наше становище до відвідин пана Хрущова. Це не належить до Екзекутивного Комітету Американської Федерації Праці-Конґресу Індустріяльних Організацій схвалювати чи несхвалювати запрошення, що його вислав наш Президент голові іншої держави. Тож і не наша справа коментувати, чи розумне це запрошення Президента. Але при цьому всьому ми мусимо дивитись на справи реалістично.

Совєтський режим є тотальною диктатурою, яка спрямована на аґресію і опанування світу. Вона знищила всі демократичні права і свободи у власній країні. Вона старається тепер підважити й нищити права і свободи, якими ми, американці, користуємось у своїй країні.

Нема ніякого доказу на те, що кремлівські володарі змінили характер чи цілі свого режиму або бодай послабили свій наступ, щоб підбити світ і переробити його на зразок совєтської тиранії.

Було звідомлення, що віцепрезидент Ніксон під час своєї подорожі по СССР заявив, що він буде настоювати, щоб американське робітництво активно включилось у вимінну програму з так званими профспілками совєтської Росії. Тож це примушує нас говорити одверто.

В такій ситуації Екзекутивний Комітет підтверджує свою деклярацію з лютого 1959 р. проти виміни делеґацій із диктаторськими країнами. Ми далі підкреслюємо нашу сердечну підтримку політики Міжнародної Конфедерації Вільних Професійних Спілок проти виміни делеґаціями з так званими професійними спілками комуністичних чи інших тоталітраних країн.

Американська Федерація Праці-Конґрес Індустріяльних Організацій — це організація вільних професійних спілок, яка з совєтським партнером не може мати такої виміни. Кремлівська диктатура гостро забороняє совєтським робітникам організувати вільні професійні спілки. Так звані профспілки в СССР — це ніщо інше, як аґенції комуністичної диктатури.

Послідовно, Американська Федерація Праці-Конґрес Індустріяльних Організацій не можуть дати ніякого признання голові правління, яке не дозволяє робітникам мати свої власні професійні спілки. Американське робітництво не може взяти будь-якої участи у прийнятті голови правління, яке нищить людську свободу в кожному її вияві.

Далі, як вільний профспілковий рух, Американська Федерація Праці-Конґрес Індустріяльних Організацій не зобов'язані погоджуватися з кожним потягненням внутрішньої чи закордонної політики нашого уряду.

Для прикладу, американський рух постійно виступав проти визнання урядом ЗДА режиму ген. Франка. Але наш уряд визнав цей режим і дав йому економічну поміч. Таке потягнення нашого уряду не означає, що Американська Федерація Праці-Конґрес Індустріяльних Організацій повинні вітати ген. Франка, якщо б наш уряд забажав запросити його до ЗДА.

Так само запрошення Президентом п. Хрущова не означає, що Американська Федерація Праці-Конґрес Індустріяльних Організацій повинні брати участь у вітаннях того голови чужого правління, який наказав нищити тисячі мадярів, що боролись за національну незалежність і свободу".

Чи ж треба ще яких доповнень до цих вимовних слів проводу робітничого руху в Америці? Треба б лише побажати, щоб ці слова не залишились паперовою резолюцією, але знайшли місце в серцях і мозках усіх американців, бо комуністична тиранія, яка покорила вже стільки народів, загрожує також Америці.

О. Т.

АНГЛІЙСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ПРОПОНУЮТЬ ОБНИЖЕННЯ ВІКУ ВИБОРЦІВ

Лондон. — У ході передвиборчої кампанії англійські соціялісти кинули гасло — обниження віку виборців, щоб, замість теперішнього 21-го року життя достатоцно було 18-го року життя для голосування у виборах. Англійські соціялісти арґументують ту свою пропозицію тим, що коли — мовляв — 18-річні юнаки мають право одружуватись і ставати головами своїх родин, коли вони стають вояками, а перед судами відповідають за свої провини нарівні з дорослими, включно із зрілістю підлягати карі смерти, то вони повинні мати також право активного голосування до парляменту. Забігаючи за прихильність молоді, провід соціялістичної Партії праці покликав до життя окрему 10-членну Комісію, яка має призадуматися над різними корисними для молоді і середньо-шкільної дітвори реформами та згад. реформою виборчого права — у випадку, якщо Партія праці переможе у парляментарних виборах 8-го жовтня ц. р.

ПРИЧИНИ ЗАТЯЖНОГО СТРАЙКУ СТАЛЕВАРІВ

Страйк 500,000 сталеварів, який почався 15-го липня, все ще триває, і уряд уже заповів, що в перших числах жовтня Президент проситиме суд припинити цей страйк на 80 днів, бо він стає вже загрозою для економіки країни. Покищо розв'язки спору між сталеварами і власниками сталевих корпорацій не видко, бо не зроблено навіть найменшого кроку в тому напрямі.

Чому воно так? На цей запит можемо дати відповідь, коли усвідомимо собі, які принципові різниці розділяють обидві сторони, бо вони грають більшу ролю в цьому спорі, ніж домагання збільшити заробітні платні. Становище страйкарів видко з заяви спілки Об'єднані Сталевари Америки, опублікованої в часописах як цілосторінкові оголошення. Сталеві корпорації видали також оголошення про своє становище, а тепер повторили його в своїй відповіді президентові Айзенгаверові на його звернення з 4-го вересня.

Сталевари заявляють, що їхні працедавці можуть підвищити заробітні платні і вплати до добродійних робітничих фондів без збільшування ціни на сталь, бо „прибутки сталеварень дійшли до рекордової висоти", а в 1959 році мали бути ще більші, бо становили понад два більйони долярів, отже понад 39 мільйонів долярів тижнево і по 5 мільйонів денно впродовж цілого року. „Логічно, що сталевари повинні дістати частину з цих прибутків" — заявляють представники спілки.

Сталевари твердять, що їхні платні мають бути збільшені вже й тому, що збільшено винагороду за працю робітникам, які працюють в будівельному промислі, нафтовій, хемічній, цементовій, автомобілевій та інших галузях промисловости.

Голова спілки сталеварів Дейвід МекДоналд та два його заступники, І. В. Абел і Говард Р. Гаґ, заявляють, що платні сталеварів мають бути збільшені тому, що, хоч деякі з них дістають за годину праці досить багато, але мало хто з них має можливість працювати повні 40 годин на тиждень. Впродовж останніх 13-ох років пересічно тільки протягом одного року число тижневих годин праці виносило 40.

Кошти продукції однієї тонни сталі зменшуються, кількість випродукованої сталі з кожним роком зростає, хоч число робітників, затруднених в сталевому промислі меншає. Все це, мовляв, є доказом того, що сталевари повинні діставати дещо більше з тих прибутків, які мають сталеварні, тим більше, що зростання прибутків сталеварів матиме позитивний вплив і на добробут решти населення, бо „підприємства поширюються і зростають тільки тоді, коли люди купують більше промислових товарів. Коли коверта з заробітною платнею тонка, то людина, яка дістає цю коверту, може купувати хіба найконечніші товари".

Оця кінцева думка висловлює основну різницю в становищах сталеварів і їхніх працедавців. Робітники постійно заявляють, що збільшення продукції, навіть коштом інфляції, веде до росту економіки і до більшого добробуту. Представники зорганізованого робітництва завжди підтримують ті законопроєкти в Конгресі, які збільшують федеральні видатки навіть коштом збільшення державної заборгованости, це значить коштом можливої інфляції валюти.

Провід спілки сталеварів називає небезпеку інфляції „вигадкою" власників сталеварень, які кричать: „Рятуйте Америку від інфляції!" Але в дійсності власники сталеварень цікавляться лише тим, як найбільше прибутків витягнути зі своїх підприємств, не дбаючи про сотки тисяч робітників, бо мають „готовий плян, як відібрати їм всі досі здобуті права". Заява сталеварів закінчується такими словами: „Як вільні люди, як члени нашої спілки, ми не можемо дозволити, щоб цей багатий промисл зіпхнув нас назад до тих умов, в яких ми працювали перед 1937 роком".

Представники сталеварень у своїй відповіді президентові Айзенгаверові на заклик приспішити закінчення страйку заявляють зовсім протилежне. Власники 12 сталевих фірм, твердять, що деколи може витворюватись таке становище, в якому неможливий компроміс, і при цьому посилаються на заяву Президента, про відношення вільних народів до комуністичного бльоку.

Працедавці стверджують, що впродовж останніх 18-ох років кошти продукції сталі у видатках на заробітні платні зросли в 4 рази більше як продукція сталі за годину праці. З цього, мовляв, виходить, що конче треба зменшити кошти продукції. А якщо збільшувати заробітні платні, то ці нові кошти треба перекинути на консументів, значить збільшити ціну на сталь.

Власники сталеварень кажуть, що вони могли б це легко зробити, але не хочуть прискорювати інфляцію доляра, отже погіршувати стан учителів, пенсіонерів і всіх тих людей, прибутки яких не збільшуються із зростом дорожнечі. Затримуючи на теперішньому рівні заробітні платні і ціни на сталь, власники сталеварень твердять, що вони в такий спосіб діють в інтересі мільйонів нуждарів.

Представники сталевих компаній вияснюють, що збільшені прибутки вони мусять використовувати для реалізації нових ідей в продукції сталі, впровадження нової техніки і нових метод праці без накладання нових тягарів на робітників. Представники робітничих спілок, кажуть працедавці, заявляють про користь автоматизації праці, про винахідливий геній приватних і вільних підприємств, але водночас твердять, що працедавці хочуть завернути історію на 20 років назад і відібрати робітникам їхні права. Всі ці оскарження робітничих провідників, на думку працедавців, невірні.

Оце — основні різниці в становищі представників обох сторін. Як бачимо, важко дійти в цій справі до порозуміння, і тому дуже можливо, що Президент проситиме суд заборонити страйк в найближчому місяці. Але це не буде розв'язкою справи, бо за 80 днів страйк відновиться.

Може бути також, що уряд вирішить вмішатися в цю справу і подасть до відома громадянству всі ті дані про страйк, які виявили б, хто займає в ньому непримирне становище, хто більше винен в тому, що страйк почався. Досі представники робітництва говорили більше про прибутки сталевих компаній, ніж про свої заробітки, а власники сталеварень — про заробітки робітників.

Громадянство не знає об'єктивної правди.

Л. Бурачинська

У ДЕСЯТИЛІТТЯ ОДНІЄЇ АКЦІЇ

(1)

На початку шкільного року присвячуємо звичайно більше уваги виховним справам. Початок науки мимоволі скеровує наш погляд на освітні установи, що стараються впоїти нашій дітворі знання про Україну. Школи українознавства стали могутнім чинником нашої виховної політики. Вони здобули собі в нашому суспільстві належне становище, і до їх голосу в виховних справах прислухаються.

Серед їх рядів одна вітка заслуговує на особливу увагу. Це — навчальні станиці в Німеччині й Австрії, що постали в найбільш несприятливих обставинах і вимагають великих зусиль. Але вони існують, діють і розвиваються. У Світовому Році Втікача — це є великий доказ братньої любови. Цим осягом напевно можемо похвалитись ми і на міжнародному терені.

Навчальні станиці в Німеччині й Австрії є не тільки освітнім чинником. Вони засновані на видатній допомозі заокеанських жіночих організацій, отже є висидом великої допомогової акції, що її розпочав у 1949 р. фонд „Мати й Дитина" при Союзі Українок Америки. Саме тепер минає 10 років від часу її започаткування. Тому варто зазнайомитись із її перебігом, щоб належно оцінити її вартість і силу.

Як постав фонд „Мати й Дитина"

Варто пригадати, в який спосіб дійшло до створення цього фонду, що існує при Союзі Українок Америки. Його створено на Світовому Конгресі Українського Жіноцтва у Филаделфії в 1948 р., коли прибула на той Конгрес делеґація з Европи і розповіла про великі потреби скитальців, зокрема вдів із дітьми. Ішло про те, щоб допомогти в переселенні тим, кому тоді найтрудніше було переселитись. В тій цілі голова Об'єднання Українських Жінок, Ірина Павликовська, об'їхала наші центри в ЗДА і Канаді з доповідями. З переведених збірок в Америці створено фонд „Мати й Дитина" при СУА, що послужив для призначеної цілі. Союз Українок Америки подбав про ашуранси для 92 вдів, влаштував для них будинок у Филаделфії і допоміг їм у першому часі. Через будинок вдів перейшло у 1959-51 рр. 51 дорослих осіб і 54 дітей.

Допомога залишенцям

Успішно переведена акція заохотила СУА до дальшої праці. Переселення ще тривало, але було ясно, що велика частина скитальців залишиться в Німеччині. Самопочуття отих людей було пригноблене, вони не бачили виходу із свого положення. До них треба було виявити й зрозуміння. Фонд „Мати й Дитина" вже вичерпався на переселення вдів. Одначе збірку одягу й харчів можна було перевести.

У своїй акції, як і попередній, Союз Українок Америки порозумівся з ЗУАДКомітетом. Заклик фонду „Мати й Дитина" восени 1951 р. знайшов відгук. ЗУАДКомітет дозволив користуватись своєю адресою й магазинами в Німеччині. Це було великою полегшею, бо ЗУАДКомітет мав військову пошту із обниженою оплатою. Взагалі ЗУАДКомітет зрозумів ролю цієї акції у переломовий момент. Тоді, коли він всеціло був зайнятий переселенням, треба було комусь піддержати на дусі залишенців, що терпіли від свого безнадійного положення.

І так Союз Українок Америки перевів дві Різдвяні і дві Великодні збірки, що дали тисячі фунтів одягу і харчів. В ЗДА створено 21 збірковий пункт „Мати й Дитина", що активно працювали. Були це в більшій мірі Відділи Союзу Українок Америки, але й Сестрицтва при церквах, Відділи „Самопомочі", Пластові Гуртки. Пакунки висилано прямо або через Централю СУА. У Мюнхені пачки згуртовано в магазині ЗУАДКомітету, який поставив до диспозиції свій транспортовий апарат для перевезення його до інших місцевостей. Упорядкуванням посилок на місці зайнялось Об'єднання Українських Жінок (ОУЖ).

Отак діяв фонд „Мати й Дитина" у рр. 1951-52. Розподіл одягу й харчів не міг облегшити матеріяльної недолі залишенців. Але виявлення уваги до їх потреб у першому, критичному часі, листування між Віділами СУА й поодинокими таборами — все мало велике значення. Воно піддержало залишенців і створило зв'язок між ними й заокеанськими центрами. І вказало врешті нову дорогу допомоги.

Новим шляхом

Великодня збірка 1953 р. дала менший вислід, як попередні. Як кожна акція, з часом почала вона слабнути. Перед Об'єднанням Українських Жінок постало трудне завдання: як поділити прислані харчі? Це й піддало думку влаштувати в кожному таборі Свячене для дітвори. Святочна розвага з гаґілками може залишити глибший слід у душі дитини, ніж невеликий харчовий приділ. Це прийнялось, і Великодні дитячі зустрічі внесли соняшний промінь у сірізну таборових буднів.

Наша дітвора — ось що треба піддержати в першу чергу! Допомогою треба охопити передусім оцю частину нашої громади. Роз'яснити їм вбоге дитинство, зогріти їх самоту в чужій країні. А головне — зберегти в них знання рідної мови й письма, викликати гордість на минуле свого народу, прищепити любов до своєї Батьківщини. Щойно тоді вони та їхні батьки відчуватимуть єдність із переселеними братами. І плекатимуть надію на краще.

Марія Вільна

МОЇ СПОГАДИ З ЧЕРВОНОГО ПЕКЛА

(1)

Не минуло ще й двох років, як я ходила по рідній землі. Коли пишу ці рядки, передумую пережите, сльози ллються і вірити не хочеться, що це був не сон, а дійсність, що вдалося мені вирватися з большевицького пекла.

Вже рік минув як я у вільнім світі, але й досі не можу звикнути до волі. Вірю в силу молитви, бо тільки Бог міг мене вивести з большевицької неволі. Дивним може виглядати це не-українцям, бо як же ж людина йде з Батьківщини на чужину, і називає це щастям.

Так, дорогий читачу, тисячі й мільйони людей, якби мали можливість вирватися з-за залізної заслони, відчували б те саме, що й я. Але не всі можуть це зробити: один має малі діти, другий батьків старенький, ще інший когось у тюрмі, або, хоч сам молодий, та не має здоров'я. Тут то вже треба б спитати про це органи „безопасності", НКВД, або по-новому МҐБ, де зберігаються всі тайні рецепти, в який спосіб з людини молодої, повної життя робиться старець. Одно знаю, що якби дали право вільного виїзду із-за залізної заслони, то, крім партійних цадиків, не залишилося б там нікого.

У своїх спогадах хочу коротко представити життя міста і села Галичини в роках 1945-1957. Хочу представити те, чого не побачить ніхто з вільного світу, а тим паче котрийсь із сенаторів-туристів, який не знаходить слів похвали для Совєтів, не побачить журналіст та принагідний турист, які не знають, що то значить неволя.

Чи могла я колись думати, що все мною пережите прийдеться перенести на папір і подати до відома у вільнім світі, щоб люди, читаючи про Україну і українців, побачили все іншими очима, щоб знали, що Україна, за якою тужимо і в снах бачимо, збезчещена, оплювана і затоптана московським чоботом. Колись катові ніхто не подавав руки, а тепер не тільки тиснуть правицю, на якій прикипіла кров невинних жертв, а ще й запрошують до себе.

Чи знаєш, дорогий читачу, як підсовєтське населення вірило у вільний світ? Як вірило у волю? Як не вірило воно в брехні большевицько-московських посіпак. Не знаю, чи тепер не погасне остання іскра надії і віри.

Як виглядає тепер українське місто Львів? На перший погляд здається, що воно не змінилось, стоїть як стояло. Незначні рани, заподіяні війною, затерлись, де-не-де на руїнах вискочив новий дім — нові плянти, є багато зелені і квітів. Дуже дбають про це, щоб як попаде до Львова якийсь заблуканий турист, дивлячись на квіти, не побачив гнилі, недостатку, ненависти і убожества населення.

Хто живе у Львові? Старих львов'ян майже нема — роз'їхались хто куди. На їх місце нахлинули зайди зі сходу, і Львів тепер переповнений ними до країв. Можна сказати, що роки 1946-1947 були роками мандрівки народів Росії. Та як же було не їхати до Галичини, до тієї обіцяної землі, тієї „Мекки"? Тому то пануюча мова у Львові російська. Не минув його і злочинний світ: потягнулась на його вулиці вся „шваль", всі рецидивісти, і дійшло до того, що до 1954 року небезпечно було виходити з дому у вечірню годину, бо людей грабували, а часто й убивали. Не давали спокою і небіжчикам: відкопували на цвинтарях трупи, розбирали донага і так лишали.

"Що робила міліція? Вона мала іншу роботу, як ловити злочинців. Робила труси по домах, шукаючи шпіонів і бандерівців. Звичайно між 3-ою і 4-ою годиною ранку гримали в двері, і горе тому, хто відразу не відчиняв. З грубою лайкою вдиралися до мешкання, шукаючи під столами, ліжками, в шафах і по всіх закамарках. Відходили геть, але на ранок господарі таки не знаходили багато речей — годинника, фотографічного апарата або чогось іншого. А скаржитись не було кому. Такі міліційні наскоки були для місцевого населення страшним бичем. Нищили матеріяльно, заломлювали психічно — люди жили постійним страхом.

Для тебе, читачу з вільного світу, страх чужий, а я скажу від себе, що нема нічого гіршого як страх. Страх ішов зі мною до праці, вертався додому, клався зі мною до сну — нерви були напружені до неможливости. У вільнім світі кажуть, що нервове напруження час від часу — цілком нормальне явище, бо без цього людина не могла б творити чогось нового. Та коли нерви напружені день і ніч, і це триває роками, а до того додати страх, то з часом приходить отупіння, заникає пам'ять, мозок перестає нормально працювати, руки дрижать. Таке можу сказати й про себе, коли здавалось, нещастям моїм не буде кінця. І коли при Божій помочі я опинилась поза залізною завісою, хоч, правда, в одній із сателітних держав, тоді прийшла сильна реакція, а з нею й гарячка, яка мучила мене тижнями — лікарі розводили руками. По кількох тижнях гарячка минулась, але підгарячковий стан тривав цілий рік, навіть тоді, коли я вже була на вільних землях.

Другою групою людей, які живуть у Львові, є мешканці нашого села, що втекли від колективізації ще перед 1947-1949 роками. Кожний з них старався дістатись бодай на наймарнішу, найменш оплачувану працю, аби якнайдалі від колгоспу.

Старої української інтеліґенції у Львові майже нема: одні на засланні, інші зложили свої голови по тюрмах та концентраційних таборах, ще інші може й живі десь в нетрях Сибіру, але не дозволяють їм вернутись на рідну землю, ще інші пішли на добровільне вигнання, а як ще хтось залишився, то, працюючи, старається бути в тіні. Нема між людьми щирих відносин, кожний думає про хліб насущний, про те, як зв'язати кінці з кінцями. — одним словом, не життя, а марна, нужденна веґетація. Кремлівські кати дуже добре знають, що недостаток, то запорука спокою в краю, бо чи ж може голодний робітник, службовець або селянин думати про політику?

Матеріяльний рівень населення, крім партійних, дуже низький. Наприклад, умовий працівник заробляє місячно від 500 до 700 рублів, майстер — від 700 до 1,000 рублів, робітник без спеціяльности — від 200 до 250 рублів. Ціни на найголовніші продукти такі: м'ясо — 20 руб., цукор — 9.50 руб., масло — 28 руб., хліб — від 1.40 до 3.50 руб., купон на чоловіче вбрання — від 1,400 до 1,800 руб., взуття чоловіче чехословацьке — 350 до 400 руб. Совєтського взуття, крім брезентового з ґумовою підошвою, я не бачила. Шкірою гендлюють з-під поли на Краківськім ринку.

Робітники-фахівці можуть заробити більше, бо працюють від „виработкі", але пляновий відділ підприємства, якщо бачить, що робітник забагато заробив, обнижує розцінку оплати за одиницю якоїсь деталі, і робітник, не зважаючи на свою пильність та вміння, не зважаючи на перепрацьовані поза норму години, не дістане платні, яка йому належить. Адміністрація фабрики дуже боїться, щоб не було „перерозходу" по заробітній платні, бо не дістане тоді премії, і тому вона старається різними законними й незаконними викрутами дати робітникам менше.

ЗАКЛИКИ

Демократичного Українського Координаційного Центру в Америці (ДУКЦА) — Філія Ню Йорк.

Українці Ню Йорку і околиці!

Чи можете ви бути байдужими до того, що їде Хрущов до Америки? Чи сподіваєтеся ви від цього, що буде тривалий мир і спокій в світі? Чи прощаєте ви Хрущову за той страшний голод, що був в Україні, за мордування ваших рідних, за рабську працю і за злиденне життя в Україні? Ні, ми не простимо катові!

Щоб задемонструвати наш протест не перед Хрущовим, щоб він бачив, а перед американцями і цілим світом (цьому поможе преса), ми повинні чисельно зібратись для переведення мирних демонстрацій, якими буде керувати діловий комітет при Об'єднаному Комітеті — Відділ УКК.

До складу Ділового Комітету ввійшли також представники ДУКЦА, тому закликаються всі демократичні організації, об'єднані в ДУКЦА, забезпечити чисельну участь свого членства, членів родин і прихильників у протестаційних виступах.

Детальний плян цієї акції подасться в „Свободі".

Голова ДУКЦА — М. Галій

Організації Державного Відродження України і Братніх Організацій.

У ЗДА прибув тепер кат України, Н. Хрущов. Прибув як гість уряду цієї країни. В Україні Хрущов в 30-их роках показав своє правдиве обличчя гнобителя і ката. За його урядування і панування там мільйони українців згинули голодовою смертю, лягли трупом на Винницькім цвинтарі, пішли на заслання в Сибір.

Ми українці покликані в першу чергу стати свідками перед судом цілого людства. Приїзд Хрущова до ЗДА дає нам цю нагоду. Хай цілий світ почує від нас жорстоку правду про звірства московських большевиків в Україні. Хай кати нашої Батьківщини не думають, що їх злочини пішли в забуття.

Власне для цього під час перебування Хрущова в цій країне організуються масові вуличні маніфестації, жалібно-врочисті зібрання, молитви та Богослуження.

Закликаємо членів ОДВУ і Б. О. строго притримуватися приписів і розпоряджень організаторів маніфестації, щоб ні одним жестом ні словом не порушити гідности і урочистости нашого виступу.

Центральна Управа ОДВУ і Братні Організації.

Відбулися товариські зустрічі кол. учнів і професорів трьох гімназій

Союзівка, Кергонксон. — В минулу суботу й неділю 12—13 ц. м. на обох українських Союзових оселях в Кетскільських горах відбулися товариські з'їзди колишніх учнів і професорів трьох українських гімназій, існуючих в роках найбільшого насилення емігрантів в Німеччині й Австрії. Ось так на „Союзівці" оселі УНСоюзу, відбулася товариська зустріч учнів і професорів колишньої української гімназії в Реґенсбурзі в Німеччині з нагоди її останньої матури в 1948—1949 рр. Пані Людмила Ярко-Почтар в імені Підготовчого Комітету відкрила зустріч, в якій взяло участь понад 150 осіб. Від професорського складу промовляв інж. Евген Маланюк. Відчитано низку привітів від тих, які не змогли прибути. Вечером у суботу відбувся бенкет, що йому проводив кол. абсольвент тієї гімназії, п. Ігор Масник. У почесній президії засідав також головний предсідник УНСоюзу, п. Дмитро Галичин. Кол. катехит гімназії о. П. Джулинський поблагословив вечерю, а проф. Омелян Кушнір виголосив святочну промову. Від колишнього українського Обласного комітету в Реґенсбурзі вітав приявних п. Ілля Городецький. Після прийняття під зоряним небом, при звуках оркестри п. Зенона Савчука, відбувся баль абсольвентів. В неділю о. П. Джулинський відправив Богослужбу в намірені учасників зустрічі та Панахиду за спокій душі колишнього директора Регенсбурської гімназії, проф. Миколи Величка. Гарно зредагована пропам'ятна книжечка залишилась тривкою пам'яткою для учасників.

Глен Спей. — Водночас на оселі УРобітничого Союзу в Глен Спей відбувся з'їзд матуристів гімназії в Берхтесґаден з останнього 1948/49 р. З колишніх 25-х матуристів приїхало 12, але разом з їхніми членами родин у з'їзді взяло участь близько 30 осіб. Від кол. учнів проводили з'їздові пані Софія Раковська і інж. Олекса Шевченко. З професорів прибули пані Надія Литвиненко і М. Васьків.

Там же, на Оселі УРоб. Союзу, в той сам час відбувався з'їзд колишніх учнів і професорів Інсбруцької гімназії у складі коло 30-х учасників. Директор тієї гімназії проф. Богдан Попель, який прибув на з'їзд із Шикаґо, згадав у своїй доповіді про померлих професорів гімназії — Євгена Яворівського, д-ра Любомировича і Марію Гривпак, як теж про померлого голову Брацтва св. Андрея, що було власником школи, о. декана Юстина Гірняка, та скарбника Брацтва, дир. Лазорка. Учні окремих кляс інформували приявних про долю своїх колишніх товаришів. Вечером відбувся бенкет, за яким промовляли колишні професори гімназії — д-р Никифор Гірняк і Іван Кедрин-Рудницький. Крім них — із колишніх професорів тієї середньої школи прибули на з'їзд проф. Мих. Загайкевич, Ол. Корнилів, Василь Безкоровай і пані Олена Гердан-Заклинська. Проводив з'їздові кол. абсольвент тієї школи Лев Винницький із Монтреалу (Канада), а до Організаційного Комітету належали ще п-на Таня Могильницька із Торонто (Канада) і Богдан Мішко з Ню Йорку. Після бенкету відбувся в суботу баль при звуках оркестри Богдана Гірняка. — Випадково приявний на Оселі відомий співак п. Юрій Богачевський на просьбу учасників з'їзду відспівав, при акомпаніяменті проф. Безкоровайного, низку пісень. — Зроблено спільну світлину і рішено за два роки уладити знову такий сам з'їзд.

ЗАКЛИК

До членів СЗСУ — Селянської Партії, Спілки Визволення України, Асоціяції бувших українських політичних в'язнів м. Ню Йорк і Метрополії

Дорогі Побратими!

Хто знає краще від вас тюрму народів — СССР?

Хто знає краще від вас усіх катів цієї жахливої тюрми?

Ви були свідками знищення соток тисяч передового селянства в 1929-31 роках, в яких все майно було пограбоване, а родини з маленькими дітками безжалістно, як скотину, в нетоплених вагонах при лютих морозах вивезено на каторгу в Сибір, на вірну смерть. Ви знаєте, скільки українських жінок і дітей було розірвано звіриною в сибірських непрохідних лісах, скільки устелено сибірської землі трупами українців. Ви були свідками жахливого голоду на Україні в 1932-33 роках, коли вимерло понад шість мільйонів українського населення. Ви були свідками єжовських часів у 1937-39 роках, коли сотки тисяч наших братів і сестер відправлено на каторгу. Ви були свідками вінницької трагедії, свідками безлічі судових процесів над невинними людьми. Ви були свідками жахливого вандалізму і нищення нашої Церкви з наказу Москви.

Нашим завданням є, під час приїзду Хрущова до Ню Йорку, перевести велику акцію проти нього, остерегти американський нарід і його Уряд від великої небезпеки братання з катом України і всіх інших країн, поневолених червоною Москвою.

Тому закликаємо всіх членів СВУ, Селянської Партії та Асоціяції бувших політв'язнів совєтських тюрем і концентраційних таборів прибути масово на демонстрації, якими керує Об'єднаний Комітет Українських Організацій м. Ню Йорку, Відділ Українського Конґресового Комітету.

За Об'єднаний Комітет СВУ, СП та Асоц. політ. в'язнів:

В. Сеник, Т. Бульба-Боровець, О. Кейс.

З наших буднів

ДИВНИЙ ЦЕЙ СВІТ . . .

Коли я вернувся в понеділок увечері додому з т. зв. довгого вікенду, на брамі зустрів мене наш „супер", містер Гаас, з роз'ясненим, задоволеним обличчям — що має нагоду з кимось побалакати.

— „Велкам говм", — сказав і підвівся з порога на моє привітання. — Здорово й щасливо вернулись?

— Так, слава Богу.

— Ваше щастя. Багато людей не поїхало з вікенду додому, тільки до шпиталю або просто на цвинтар... А ви знаєте, що в нас сталося під час того, як ви відпочивали свіжим повітрям?

Я, очевидно, знав уже, що сталося, бо в дорозі зі станції купив газету і прочитав новинку про цю страшну різню на 45-ій вулиці. Але ж я знав також, що містер Гаас любить розповідати сторії, і, не схотівши відібрати йому тієї приємности, відповів:

— Ні, не знаю. А що саме?

— Ох, головіче! Та ж тут була така різанина, як на корейському фронті! Є два трупи і два півтрупи. Пригадуєте собі того чорнявого Тоні, що приходив до склепу Люїчіяно грати в карти?.. Такий милий хлопчина, з польської родини?

— Ну, ну? І що з ним?

— Капут. Не живе . . . Дістав два ножі у живіт, і поминай, як звали. Його колежка Бабі Янґ, теж небіжчик. А того рудого німачка, Рімера, забрали до шпиталю, і ще не знати, що з ним буде . . . Коло півночі верталися хлопці з кіна і вступили на спортовий майданчик зачерпнути прохолоди. Тут на них наскочив ґенґ порторіканців і порізав ножами на шкамаття!

Містер Гаас — це не звичайний собі оповідач та реєстратор подій, він теж потроху і мислитель, філософ. І тому кожну свою розповідь закінчує теоретичними узагальненнями, приблизно в такий спосіб:

— Вел . . . І що з того, що ти живеш у країні добробуту, поступу, техніки, коли не знаєш ні дня, ні години? Фактично — ти весь час ніби на фронті: чи на чайвею, чи на вулиці, всюди чигає на тебе нагла смерть . . . Боже мій, ці два зарізані хлопці так і стоять мені перед очима! Та ж учора в такий час я бачив їх живими, здоровими, отут стояли і жартували з дівчатами . . . А знаєте, що їх ще можна було врятувати? . .

— Ну, в який спосіб?

— Якби на час викликали амбулянс і забрали їх до лікарні. Вони обидва з своїми страшними ранами ще перебігли через майданчик і загналися на 46-ту вулицю. Тут Тоні вскочив до одного будинку, а Баб до другого, попадали на сходи і, спливаючи кров'ю, стали кликати рятунку. Та що з того . . . Ніхто спершу не чув їхнього зойку, бо в кожній хаті, за кожними дверима, тріщав телевізор! Та і навіть, якби хтось почув їхнє „ґвалт, рятуйте!" — тоне вийшов би на рятунок, бо подумав би, що це сусід за дверима дивиться на таку „мистері", де хтось когось мордує. Господи-Боже, який дивний цей світ! Тільки подумати, що ти собі сидиш з роззявленим ротом і дивишся на якусь ідіотичну містерію, а за твоїм порогом конає людина! А ти не чуєш, бо телевізія грає!

Тут раптом мій пан-супер глянув на годинник і схопився за голову:

— Май Гад! Я тут з вами забалакався та й забув, що о 10-ій годині є „файт" на телевізії! Доброї ночі! Бай-бай!

Ікер.

З'їзд музик-педагогів УМІ вибрав нову Управу

Ню Йорк. — В неділю, дня 12 вересня 1959 р. відбувся Загальний З'їзд Учителів Централі та Відділів Українського Музичного Інституту в Ню Йорку, в якому взяло участь 30 педагогів. Звідомлення Централі та відділів, виявили, що 6 років після заснування УМІ в Ню Йорку, крім Централі існує 13 клітин УМІ, а саме в Боффало (керівник — п. Лагодинська - Залеська), Балтімор (Шав'як), Вашингтон (Сушко - Наконечна), Гартфорд (Цибрівський), Дітройт (д-р Витвицький), Клівленд Винницька), Лорейн (Микита), Нюарк (Карапович), Ню Гейвен (Цибрівський, Пассейк (Чипак), Трентон (Лабка), Филаделфія (Савицький), і Честер (Кобрин), а кількість учнів досягає 600. В останній дискусії обговорено низку педагогічних та адміністраційних проблем та визначено напрямні дальшої праці. Загальний З'їзд вибрав директором Централі УМІ в Ню Йорку на 1959/60 шкільний рік композитора Ігоря Соневицького. Новостворену функцію інспектора шкіл УМІ перейняв проф. Роман Савицький.

ОСТАННЯ ПРИГАДКА!

МАЗЕПИНСЬКИЙ ЗДВИГ МОЛОДІ і ПРОТИХРУЩОВСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ

відбудеться — вже в цю

СУБОТУ 19-го й НЕДІЛЮ 20-го ВЕРЕСНЯ 1959

в НЮ ЙОРКУ — на міському стадіоні — РЕНДАЛС ФІЛД

(ДОЇЗД — IRT підземкою до 125 вул. і Лексінґтон Евеню)

СУБОТА — год. 10:00 рано — СВЯТОЧНЕ ВІДКРИТТЯ ЗДВИГУ;
год. 8:00 веч. — ВЕЧІР МИСТЕЦЬКОЇ САМОДІЯЛЬНОСТИ в залі Джуніор Гай Скул — при Еве. "Б", — між 5-6 вулицями.

НЕДІЛЯ — год. 1:00 по пол. — ФІНАЛЬНІ СПОРТОВІ ЗМАГАННЯ;
год. 3:00 по пол. — ДЕФІЛЯДА Молодечих Організацій, Мистецькі ВИСТУПИ та ПРОТИХРУЩОВСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ;
год. 5:00 по пол. — Виїзд на 5-ту Еве. і 42-гу вул. на ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ ПОХІД П'ятою Еве. до 57 вул., до Карнеґі Голл, на Велику Антихрущовську Маніфестацію поневолених Москвою народів.

Участь у Мазепинськім Здвизі та Маніфестації — це доказ вірности Мазепинській ідеї в 250-ліття Великого Гетьмана!
Ціла Українська Громада виказе цю вірність!

МІЖНАРОДНИЙ ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ НЕ ВІТАЄ ХРУЩОВА, АЛЕ ДОПОМАГАЄ ЖЕРТВАМ РЕЖИМУ

Ню Йорк. — Міжнародний Допомоговий Комітет, який допомагає політичним втікачам від 1933-го року, з приводу приїзду Хрущова до цієї країни надрукував цілосторінкову заяву в американських щоденниках, в якій стверджує, що його представники не вітають Хрущова, бо вони „мусять виконувати працю, якої не можна припинити: а саме допомагати жертвам режиму Хрущова. Тиранія століттями створювала проблему втікачів, які втікали від своїх поневолювачів на волю. Коли цей комітет допомагав жертвам гітлеризму, то думав, що це вже найвища точка людського болю. Та тепер сталося те, що комуністичний тоталітаризм створив проблему втікачів в цілому світі: в Европі, В'єтнамі, Гонг Конгу, Тибеті, а тепер в Лаосі". Далі в цій заяві згадується про мадярських втікачів і про мільйони втікачів після другої світової війни. Коло 500.000 тих втікачів прибули до ЗДА. „Ми знаємо, що вони відчуватимуть під час вашої візити, пишеться в заяві, але ми приєднались до тих, які просили їх при допомозі жалоби висловити свої почування внаслідок тієї наруги, яку створює ваша тут присутність". В заяві говориться про те, що „найвищою іронією історії" буде промова Хрущова 18 вересня в Об'єднаних Націях, де слухачами будуть представники 56 держав, які саме цей рік оголосили Світовим Роком Втікача. Кінчається заява тим, що американський нарід завжди допомагав покривдженим, допомагає він втікачам і тепер, без огляду на те, чи вони походять з Европи чи з Азії, бо ті втікачі, — „це наші брати по крові в цій історичній боротьбі за волю. Їхня доля є нашою долею. Ми ніколи їх не опустимо".

У комуністичному Китаї переведено зміни у військовій верхівці

Гонг Конг. — Згідно з повідомленням радія з Пейпінгу, на найвищих командних становищах в комуно-китайській армії переведено персональні зміни, без подання причин та без зазначення, що сталося з дотеперішніми керівними військовими. Маршал Лін-піяо став міністром військових справ на місце маршала Пенг Теґ-гуая, а маршал Льо Юй-чінг став шефом штабу армії на місце генерала Гуанг Кехченга. Маршал Льо був раніше міністром публічної безпеки, себто шефом поліції. Те становище дістав тепер ген. Гсіє Фу-чік, військовий командант провінції Інна ну. Маршал Льо був колись політ. комісарем в армії маршала Ліна і тому вони давні співробітники. За першими коментаріями, гадають, що ці зміни означають затіснення військової співпраці між комуністичним Китаєм та Совєтами, бо новий військовий міністер, який насправді є шефом збройних сил, є вихованцем військової академії в Совєтах та протягом останнього року співпрацював з совєтською військовою місією у складі м. і. чотирьох генералів над модернізацією комуно-китайської армії. Ця армія нараховує тепер — за західніми фаховими обрахунками — 2,500.000 вояків.

Емануїла Притулу обрано головою Окружного Комітету Відділів УНСоюзу в Балтиморі

Балтимор, Мд. — Минулої суботи, 12-го вересня ц. р. тут відбулися збори відпоручників Відділів УНСоюзу з Балтімору, Кертіс-Бей і Берліну, Мерилендського стейту, та сусідного столичного Вашингтону. На всіх вісім Відділів в цій окрузі в зборах взяли участь сім Відділів з численними представниками, число яких переходило тридцять. Збори відкрив секретар одного з Балтиморських Відділів Емануїл Притула, якого привітали представники; його заступником обрано секретаря Івана Малка. Протоколював д-р Ярослав Гелета з Вашингтону. Головний секретар УНСоюзу Ярослав Падох з'ясував потребу й завдання окружного комітету і, давши огляд 65-літньої праці та успіхів УНСоюзу, звернувся з апелем до приявних, щоб вони дальшою працею та відданістю своїй громаді і її найстаршій та найбільшій установі — УНСоюзові гідно відмітили 65-літній ювилей. Д-р Гелета відчитав правильник Окружного Комітету, який після дискусії прийнято. Управу цього Комітету вибрано в складі: Емануїл Притула з Балтимору — голова; д-р Ярослав Гелета з Вашингтону — містоголова і орган. референт; Адам Ціздин Кертіс-Бей — заступник предсідника і імпрезовий референт; Михайло Хома з Кертіс-Бей — український секретар; Павлина Шнайдер з Балтимору англомовна секретарка; Іван Малко з Балтимору — касир та Андрій Блацяк з Кертіс-Бей — член Управи. До Контрольної Комісії обрано Остапа Хархаліса, з Балтимору, як голову, та д-ра Василя Сьокала з Вашингтону і інж. Остапа Стельмаха з Балтимору. Встановлено назву Комітету: Окружний Комітет Відділів УНСоюзу стейту Балтимор та Дистрикту Колумбія і вирішено наприкінці цього року або з початком наступного відмітити 65-ліття УНСоюзу окремою святочною імпрезою. Представники Відділів склали заяву, в якій запевняють, що докладуть усіх старань, щоб до кінця цього ювилейного року здобути відповідне число ювилейних членів УНСоюзу. Предсідник зборів подякував д-ру Гелеті за ініціятиву в організації Комітету й склавши заяву, що Комітет виконає свої обов'язки, закрив збори.

● Віце-адмірал Гаймен Ріковер, який подорожував із Ніксоном по СССР і бачив совєтський атомовий криголом „Ленін", заявив, що ЗДА набагато випереджують СССР в ділянці будови атомових кораблів.

Українці Ню Джерзі протестують проти приїзду Хрущова до ЗДА

Пассейк, Н. Дж. (О. К.) — Заходами Громадського Комітету Північного Стейту Ню Джерзі в Пассейку, 13 вересня 1959 в приміщенні Української Централі при 240 Говп Евню відбулася демонстрація проти приїзду Хрущова до ЗДА. Громадський Комітет очолив пароx укр. православної парохії і в склад його увійшли представники від УККА, СУМА, СВУ, ООЧСУ, ОДУМ, УНС. Маніфестація була попереджена Панахидою в укр. прав. церкві за замучених та замордованих большевиками українців. Гостем та промовцем був також посадник міста Пассейку Пол Де Мюро. Приявних було 400 осіб, які вислухавши промов в справі народовбивчої і народоавбластницької економіки СССР та облудної і протинародної системи одноголосно схвалили та підписали окрему резолюцію, яку переслано президентові ЗДА Д. Айзенгаверові.

● У Вудфорді, містечку під Лондоном, що його протягом десятків років репрезентує Вінстон Черчил в палаті громад, мали відслонити 3 жовтня ц. р. пам'ятник Черчила, вирізьблений у 5-тонновому гранітному бльоці. Однак, Черчил просив відкласти цю церемонію на час після парляментарних виборів, які мають відбутися 8 жовтня, щоб ніхто не думав, що Консервативна партія хоче використати цю нагоду в свою користь. Це прохання Черчила базоване на факті, що також і соціялісти у Вудфорді склали поважну суму на пам'ятник.